

Издаван Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годишну ф. 6, за по годишну ф. 3, за четврт године ф. 1 и 50 новчића.
 За АУСТРО-УГАРСКУ за годишну ф. 6, за по годишну ф. 3, за четврт године ф. 1 и 50 новчића.
 За СРБИЈУ за годишну ф. 7, за друге земље ф. 8.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији «Глас Црногораца» на Цетиње, а може се и картом упућеницом на пошту у Котор. Доноси шаљу се уредништву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће и на дуго вријеме мање.

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Наш свијетли кнежевски дом постигла је ненадна велика жалост. Новорођена

КНЕГИЊИЦА СОФИЈА

преминула је у недјељу у вече у 10 сати.

У петак у вече напрасно се разболела тако, да се на брзу руку, још исто вече, свето крштење извршити морало.

Њихова Височанства, Великога Кнеза Цесаревића и Велику Кнегињу Марију Едимбуршку, као кумове, заступали су Њихове Преузвишености г. Петар Алексијевић Васиљчиков и г.ђица Надежда Пацевић.

При свему најживљем и свемогућем заузимању лекарском није било помоћи. Анђелска душица мале кнегињице одлети Богу на небеса.

У прошли понедјељник по подне у пет сати био је сјајни спровод. Чинопдјејствовао је преосвештени митрополит г. Иларион са многобројним свештенством. Спровод је био величанствен.

За крстом ишла је најприје једна чета цетињскога батаљона. За њом ученице овдашње женске школе, па ученице женскога института са учитељицама; ученици богословије са професорима, за њима одјелске перјаника, па војничка музика, који је својим жалосним мелодијама увеличавала ову тужну свечаност. Преосвештени митрополит са свештенством ишао је пред шкрињом окићеном прекрасним вјенцем, коју су носили најближи рођаци г. г. Ђуро, Блажо и Филип Петровић и г. Станко Радошић.

За њом је ступао развијени родитељ, наш свијетли Господар са кнегињицама, мајком госпођом Станом и осталом родбином. Покрај невине покојнице ишле су ђевојнице из овдашњег института, шест с једне и шест с друге стране, а покрај њих по шест тјелохранитеља кнежевских. Кнежевској фамилији сљедовали су у свечаном одјелу г. г. сенатори и сви чиновници, чланови и милосрдие сестре рускога санитетског изасланства и многобројни народ с Цетиња и из околине.

Спровод је ишао од двора покрај Биљарде у цркву, гдје је послје свечаног оцјела крај цркве с десне стране у новоизидану гробницу тјело мале кнегињице сахрањено. Мноштво пребегле херцеговачке чељади стајаше дуж цијелога овога простора и око цркве.

Њезина Свијетлост кнегиња Милена која се у Бијелој, у Боки которској налази, и која је једва молбом свијетлога Господара уздржана, да не дође на Цетиње, била је дању ноћу непрекидно извјештавана о стању мале кнегињице. На жалост мораде најпослије чути и глас о смрти њезиној, што је силно потресло и онако нарушено здравље наше Свијетле Кнегиње.

Смрт кнегињице Софије велика је жалост нашега кнежевског дома, у којој искрено сачуствује сав народ, и која је тијем осјетљивија, што је она први тешки удар у сретној и Богом благословеној породици Господаревој.

Боже дај, да се на тој жалости сврши!

Боже дај нашем кнезу Николи и нашој кнегињи Милени, да уживају вазда непомућену радост, као што су и до овога ненаднега тужног догађаја.

Боже дај жељену срећу народу нашем у којој владајући дом наш и своју срећу и радост налази.

Лазар земљица малој кнегињици Софији и рајско насеље невиној душици њезиној!

На Спасов-дан.

Ми смо сваке године на ови дан са усхићењем сјећали се славнога догађаја, с којим је за вазда скончао, сјећали смо се витешкога кнеза Данила, који га је створио и подсећали смо на велике намјере његове, на ослобођење народно.

Тада викаху Турци: Грахово је наше! А кнез Данило рече: није, него је моје! И ријеч своју потврди ужасним поразом Турака и величанственом побједом Црногораца на Грахову.

И данас исто Турци вичу: Наша је Херцеговина, Босна (а сад додају и Бугарска) и ми имамо право да господаримо по вољи, и да пљачкамо земље и да газио народ до мјале воље! А наш народ у Херцеговини и Босни, коме се сад пријужно и братски народ бугарски, говори:

Ми нијесмо стока него људи, ми имамо право на човјечки живот и слободу, ми је тражимо, јер хоћемо да живимо или умremo као људи.

Овај спор данас се мора ријешити. Питање је, бар то питање у јавности се још једнако дотиче, хоће ли се оно ријешити на зеленом дипломатском столу, или на зеленом бојном пољу, као што је оно на Граховом пољу?

Најближи дани то ће нам показати одсудно.

Дипломација, то сви видимо, упиње се из петних жила, да она у тишњи ријешити овај спор са мало карте, мастила и пера, без бојнога поља, крви и ножа. На берлинској конференцији, тако се говори у новинама, закључили су Аустрија, Немачка и Русија да мир одрже овиме начином: да се међу усташима и Турцима за-

кључ примирје на два мјесеца и за то вријеме да се међу усташима и Турцима поведу расправе на темељу раширења Андрашова предлога, нарочито о томе, како би се устројиле одјелене општине хришћанске од турских и како би се земља изнова подјелила. У исто вријеме да се ријешити установљене мјешовитих комисија, које би се састојале из Турака и јевропских изасланика и које би уједно највиши суд биле. Русија се примала, да изведе ово ријешење и да склони на то усташе. Каже се, да су се Француска и Италија придружиле томе, само Инглешка задржава себи одријешене руке.

Према овиме дипломатским намјерама какве појаве данас видимо и дају ли више изгледа ријешењу овога хришћанско-турскога спора путем дипломатским или силом оружја? Устанку херцеговачко-

босанском, који је у пуној спази, придружво се сада и устанак бугарски, који се силно шири. Јавља се, да и у Македонији гори. Турска није могла до сада угушити херцеговачки и босански устанак. У Бугарску, кажу, послала је једва петнајест хиљада војника. Валија македонски ниште војске, а из Цариграда му обећају, да не шаљу. Поред све ове немоћи Турске, Турство се распаљује дивљим фанатизмом. Последица је тога убиство коисула у Солуну и глас о опасности, да би и у Цариграду самом до покоља доћи могло. Последица је тога и пад великога везира Махмуд паше и Шейк-ул-Ислама и долазак Ружди паше и Хусејин Авни паше на владу, људи, који веће пријатељства са јевропским силама, који не знају за попуштање раји, који силу своју силом хоће да одрже или пропадну. Ова

или ће бити на Турку или Тур-
неће бити. А тако исто и устани у
Херцеговини, Босни и Бугарској изјављу-
ју: или ћемо изгинути или ћемо задохити,
што тражимо!

Ми не мало не сумњемо у добре на-
мјере велесила, али при оваквијем прили-
цима остају слаби изгледи успјеху дјелу
вихом. А к свему овоме сувише и као
најважнија околност долази још то, што
се о Србији са извјешношћу говори, да ће
уљећи у рат против Турске. Србија у
таквој одлуци извјесно неће дочекати да
падне устанак у Херцеговини, Босни и
Бугарској, па да тјем и сама изгуби мо-
гућност и прилику да рати. А уз данашњи
устанак рат Србије не може друго зна-
чити, него општи рат Хришћана на полу-
балканском острву противу силе и власти
Турске.

Овакво стање и расположење пред-
ставља се свакоме у очи рада велесила
углавнога у Берлину и устаничког ста-
ња и расположења ратног. Како ће се
ово развити видјемо брао.

Нека би Бог дао, да је ово последњи
Спасовад, на који још са тугом и неиз-
вјешношћу гледамо на жалосно стање
варода нашега!

— Биоградски «Исток» у бр. 48 за-
вршује свој чланак о берлинској конфе-
ренцији овим ријечима:

«Шта чека Србија?»
Спремано је од како је кнез Михајло
завео народну војску, па ако већ и
сад није спремно, онда ипак неће ни
бити. А за све осам мјесеци Србија је
толико потрошила на спрему, да би за њу
самоубиство било, кад ни сад неби зару-
тала.

Шта чека Србија?
Да ли чека то, да Румунија извуче
прва мач из корица, да Грчка отпочне
рат за ослобођење Босне и Херцеговине?
Да ли чека то, да Црна Гора и опет
угази у рат, као прије четрнајест
година, па да ипак буде изневјере-
на од своје посестримице? Да ли
не види, да Црна Гора одсудно из-
јављује преко свога органа: Уђи-
те у Босну, а ми ћемо у Херцего-
вину! . . .

Па шта чека Србија?
«Стрпљивост нас оставља. Памет нам
застаје. Непријатељ на капији — и ми
још ћутимо! У Берлину режу нам дипло-
матске капије — и ми се не мичемо!
Турци слабији него икада — и ми дре-
мамо! Устанак се распламћује на све
стране — само се то нас ништа не тиче!
Убиство консула у Солуну показа Турке
у потпуној наготи — и ми се не крећемо!
Спремни, готови, и опет и опет — чекамо.
Ми апелујемо на садашњу владу, о
којој не сумњемо да се одважила на рат,
да се за — неколико дана пожури, ако
има да ријени неке предлонове војне.

Чекати се више не може!

Буна у Бугарској.

Не само да се потврђују први гла-
сови, него су стигли и други, који јавља-
ју, да се устанак силно шири па и у Тра-
кији и Македонији пламти. Сви појави у
Бугарској све јасније показују, да је у-
станак издавна и добро спреман. «Пол.
Кор.» има овај извјештај од прошле не-
дјеље:

«Тек што се први призови абине у
Златици, букну устанак сувремено на ви-
ше мјеста. Како се гласа (и потврђује Ур.)
устала је досад цијела поворка села све
до трачке међе. Средиште или огњиште
покрету јест у селу Отакеулу. Тамо се
4. Маја скупи 1200 усталаца. Свуда
буду заштити смакнути. «Прогон области»
то је лозинка устанка све до ријеке Мар-
нице. Устало је по прилици до 6000 душа.
Очевидно је, да ће усташе, пошто су о-
пустели своје домове, полетити на Балкан,
да се ту устроје. Ово је тим вјеројатније,
што су вође устанка, живући досад по нај-
више у туђинству, тамо већ своје сијело
ударали.

Бугарска «народна влада» (познати народ-
ни одбор у Вукарешту) издала је на бугар-
ски народ проглас, који данас у
60,000 потписака шири се по цијелој Бу-
гарској. Народна влада позивље свакога,
да се лати оружја, пошто је куцнуо час
ослобођења. Који су слаби, те немогу у
рату учествовати, имају допринашати по-
наца размјерно према својем имању. У-
једно се упозорјује сваг, на властито обнш-
ски гласари, да се чувају уходства, по-
што ће сваки издијача без милости и ми-
лоерђа бити смакнут. Народна влада изјав-
ља, да може сваку смртну осуду безод-
вљачно извршити. Новчане дарове ваља

само ојам особама изручити, које се могу
изказати законитом повласницом. Проглас
налаже, да се позаторе све школе, по-
што толики учитељи и старији ученици
имају да врше своје светлје дужности. Му-
сломанци станујући у Бугарској позвани су
да се владију мирно, па се могу надати
свакој сигурности. Овдје има прогласа у
много изтисака. Како ми се саобрава, о-
чекују се вјести од Видина с великом брп-
гом, пошто је и тамо одавна све за уста-
нак спремно. Промет међу Видином и
Неготином (у Србији) врло је живахан, и
чини се, да и Србија утица на Бугарску.

Још важније су вјести из Бугарске од
11. т. м. Неварају ли сви знаци, пише се
одаице, то стојимо у очи велеважних до-
гађаја у Бугарској. По једној јучер у Рус-
чук стигнутој вјести, за коју нам јамчим
сукобине се између Трпнове и Грабове
Мухамеданци са Хришћанима и до 100 с
обји страна оста мртвих на мјесту и у
Липници сукобише се Хришћани и Мусло-
манци.

Друга вјест јавља, да су сви мана-
стири унутрашњим предјелима дунавскога
вилајета богато снабђени оружјем, му-
ницијом и осталом ратном сировом, која ће
се по изјави Бугара, до скоро употребити.

«Бенки Тагблат» у своме 117. броју
пише:

Кад се свијет уијерава о миру, тре-
бало би да се помисли, да има различно-
га мира; има мира из повјерења и мира
из поштовања међусобних права и инте-
реса, а има мира, при коме се непоуш-
та обраћа посједа.

Руски «Правителствени вјесник» ми-
сли, да је бог знао шта рекао, кад је
изјавио да је споразумљење великих сила
ненарушиво. Донста то није ништа друго,
него, да велике силе не мисле акцији на
истоку сметје правити. Разгледајмо поб-
лже положај велесила. Француска у сво-
ме усамљењу има хиљаду узрока, да се
чува сукоба са Русијом, Италија неће ни
у једном јевропском питању самостално
поступати. Њемачка остаје вјерна своме
старом савезу са Русијом и «Правит. вјес-
ник» не би тако поносио говорно, кад се
кнез Горчаков не би уздео у потпору Биз-
марка, у такој политици неможе се ни од
Аустрије захтјевати да се кличка вуче с
Русијом и да тројцарски савез својим из-
лазком разкине. Само Инглешка има у
неколико слободу акције; али Инглешка ће
тешко харчити снагу, да подупире Тур-
ску. Је ли вриједно руку судбине задр-
жати, државу подупирати, којој је про-
паст извјесна, које је оиетанак стално уз
немиравање за Јевропу и која се (држава)
мора разорити, ако ће да настуши трајно
и обезбјеђено стање.

Споразумљење великих сила значи
извјесно, да ће се источно питање заиста
ријешити. Не мислимо да је Русија у овом
тренутку вољна загазиати у јевропски рат.
Кад би цар Александар на исте препреке
нашао као некада цар Никола, то би се
решене источног питања за цијело одгодило.
Али сад је ово путорен; Русија може у
велико ријеч водити, јер се нема бојати
противљења. Али чувено споразумљење
велесила само ко што рекосмо, убрава
рјешене источног питања. То није спораз-
умљење, које би се оснивало на зајед-
ничкој цијели; то је споразумљење пас-
витета (трпљења), пуштања онога, који има
сијелости и интереса да што предузме.

«Руски мир» у свом 103 броју пише:
«Претрпив не један пут вјаска (па-
деније) у ствари подржавања рушећег се
темеља турске владе, јевропска диплома-
ција почиње најпослије показивати скло-
ност за озбиљније претпоставке које про-
диру у суштини питања, а не обилазе га
под изговором недужних дипломатских
пренебрегавања на основу неког немогућег
status quo-a.

Судећи по извјештајима полузванич-
них њемачких листова, може се мислити,
да су државе најпослије увидиле бесплод-
ност и нецјелеходност покушаја умирва-
ња Истока без радикалне (па корјена) из-
мјене битних услова турске државе на
балканском полуострву. У Берлину ће, као
што се чује, при састанку владалаца бити
у протрес узет предлог о образовању о-
собите кнежевине из Босне и Херцеговине
под општин покровитељством Русије и
Аустро-Угарске. Берлинска «Преса», која
се према турским одношајима свагда ра-
зумно и ревносно понашала, мисли, да је
овај предлог једини излазак из садањих
незгода, као и једини цјелеходни начин,
да се стане на пут пролијевању крви и да
се утишају узнемирени духови Хришћана.
Руско јавно миње енергички је изјавило,
да се у том духу још и у почетку устанка
и негодовања је, што је Аустрија, која се
већ сама скоро распала, употребила трој-
ни савез, да у своме посебном интеоесу

осујети поменути план, којега остварење у
овом или у оном облику крајња потреба
Славена захтјева. Ни једна држава у Јев-
ропи нема узрока противити се ослобође-
њу раје на основу признатих, праведних
начела, и ми смо убјеђени, да би предлог
о којем говоримо, са свим продро, кад би
га занета изнијела Русија у споразумљењу
с Њеманијом. Ми остајемо при нашем ми-
шљењу, да једнострано обзира Аустро-
Угарске не треба никако да претежу же-
ље и интересе остале Јевропе у свези с
интересима сталнога мира на Истоку».

ЦЕТИЊЕ, 13. Маја. — Њихове Сви-
јетлости Кнез и Кнегиња примили су по-
водом смрти Кнегињине Софије телеграф-
ским путем изјаве о искреном саучешћу
у жалости њиховој од Њ. В. цара руско-
га, Њ. В. цара аустријскога, Њ. Св. Кне-
за Српскога, Њ. Пр. грофа Андраша и још
од многих званичних и приватних лица и
корпорација.

К њ и ж е в н о с т .

Н О В А К Њ И Г А

«Школе у Црној Гори»

написао Милан Коетлић прота
Ст. Бечејски

изишла је баш сада из штампе и разми-
ље се свима претилатинцима. Цијена јој
је 80 новч. а на 10 књига иде 1 на дар.
Ко се није претплатно нека је изволи што
прије наручити, јер њена садржина упо-
знаће га како са постанком и развојем
црногорских школа, тако и са обичајима
и установама самих Црногораца. Књига је
ова са своје ваљаности добила награду
од 30 дуката од српског ученог друштва
у Биограду. С тога, што се веома мало
њих претплатило а сав чист приход
иде босанско-херцеговачкој пеја-
чи надамо се сада лијепог одзиву.

Уједно препоручујемо наше богато
сложинте поводом долазећих школских и-
спита за набавку дарова добрим уче-
ницима.

Ради лакшег прегледа, штампасмо
«списак дарова» и шаљемо га на захтјева-
ње бесплатно. Ако је пак коме угодније,
може означити и само влоту која му на
расположењу стоји и пол ћеце, којој су
дарови намјењени и ми ћемо онда сами
сходан избор учинити.

У Панчеву, 5. Маја 1876.

Књижара браће Јовановића.

Књижара браће Јовановића у Панчеву.

Свима, који се желе ближе упознати
са Босном и Херцеговином препору-
чујемо ова дјела и мапе:

1. «Путовање по славенским земља-
ма Турске у Јевропи», од Г. Мјур Макен-
зијеве и А. П. Ирбијеве. С инглешког
превео Чед. Мијатовић. Цијена ф. 1 и 40 н.

2. «Karte von Bosnien, Herzegovi-
na und des Paschaliks von Novibazar
(Raszien) vom Hauptmann Roskiewicz
(Generalstabskarte) На 4 листа. Цијена
2 ф. и 80 новч.

3. «Karte von Serbien, Bosnien,
Herzegovina und Montenegro» (Gene-
ralstabskarte) на 12 листова, бојадисана
са разјашњујућим примјетбама. Цијена ф.
10 и 20 новч.

Наручбине с картом изврпујемо тач-
но с платом у наточ (per Nachnahme).

Књижара браће Јовановића.

Н о в о с т и .

— Фанатизам турски тако се расп-
лно да се у самоме Цариграду боје оп-
штега покоља Хришћана. У рускоме по-
слашству сваки дан су окупљени послан-
ци јевр. сила, гдје се савјетују и преду-
зимају мјере нужне за безбједност своју и
својих држављана у Цариграду.

«Журнал де Сп.» јављајући ово при-
мјехује:

«Шта да кажемо за државу, која је
уговорима ушла у јевропски конзерват, и
у којој је полиција тако рђава, да у са-
мој пријестоници страни заступници мора-
ју да стражаре над животом и имањем
својих држављана на чак и својим! И то

још одмах постије солунске катастрофе,
ушлед које је ваљало на све стране у
Турској удвостручити опрезност!

Па како се може вјеровати да
ће се извршити оно, што је обећа-
но усташким провинцијама, кад
на очиглед средиштној влади гро-
зи опасност да букне фанатизам
који је неприродан нашем време-
ну?»

— Један комуник «Пол. Кор.» по-
буђује озбиљну пажњу. Ситуација је мр-
на, вели исти, по то се односи само на
мир Аустрије, Њемачке и Русије међу-
собно. Али положај Истока озбиљнији је
но икада.

— Једна њемачка оклопна шквadra
састојећа из фрегата: «Кајзер», «Дајчланд»
и «Кронпринц-Фридрих», са авизо пара-
бродом, корветом и топном шјакком иду
скорих дана у Солун, «Наутилус» иде у
Цариград. Чује се, да је и Русија посла-
ла 8 оклопних бродова.

— Биоградски «Исток» доноси ове
вјести:

Као што чујемо на овдашњу општину
управила је влада палог, да се због изра-
не сиротиње за вријеме рата удари пререз
од 8500 дук. Но одбор је у својој јучер-
ашњој сједници с обзиром на нужду сир-
отине за вријеме рата подигао горњу
суму на 12000 дуката. Надамо се, да ће
и општински збор, који ће се по овом
предмету сазвати, пристати уа веома умјес-
но мишљење одборско.

— Аустријска влада обуставила је
тразитну пошту за Турску, а једним те-
леграфом преко наше поштанске дирекци-
је вратила је своју пошту чак из Јагоди-
не. Дакле и Аустрија, свагдашња пријате-
љница Турске, нема више повјерења у Тур-
ске.

— Као што чујемо, наша је граница
на свима мјестима са турском затворена,
чим је наравно и сваки саобраћај преки-
нут.

— Као што смо извјештели турски
Арпаути непрестају потврђивати нашу гра-
ницу. Прије неколико дана дошли су кући
једног селанина у крушевачком округу,
опљенила га, па и него силом повела до
на турску границу. Ту му осјеку нос и
уши и тако нагрђена оставе у мукима!
Срби који најуђу на кукавца, отрче и при-
јаве случај турској власти, овај ни чет
ни шест, по њих заврат па утомбук, ба-
цивши сву кривицу својих цустихаја на
њих јаднице те сад ни криви ни дужни
морају да одговарају, па да им се на том
прође!

Оваки призор, а и безобраздук стран-
ских шпијуна, којима је наша земља на-
пуњена, гоне нас да јавно подижемо глас,
да се час прије цијела земља стави на
ратну ногу, да би могли и турском див-
љаштву и странском унливу дати девапа,
јер ово се и овако даље трпјети не може.

— Захтјеви, које је дипломатичко
тијело у Цариграду ставило на порту ра-
ди уморетва консула у Солуну, гласе по
«Левант Хералду» овико:

1. Убојице њемачкога и францускога
консула и зачетници побуне, која се дого-
дила у томе граду, имаду се у року од
осам дана казнити другим за страх.

2. Свим валијама налаже се, да сво-
ју будност подвоструче, да се уздржи јав-
ни мир; они биће одговорни за све немире
који би могли настати у покрајинама, која-
ма управљају.

3. Погреб обају подконсула бити ће
у Солуну јаван и свечан.

4. Валијама свих покрајина дојавити
ће се казан, која ће стићи кривце.

5. Свим турским листовима налаже
се, да не приошћују никакових чланака,
којим је сврха узрујати духове и узбудити
фанатизам мухамеданске народности.»

— Руски генерал Черпајев, који је до-
шао у Биоград, поћи ће, како јавља је-
дан биоградски дописник «Пол. Кор.» на
границу. За тим ће прегледати све твр-
ђаве, изпитати ратни материјал и извјести-
ти кнеза о војничкој снази и њеном стању.

О Г Л А С .

Правитељство црногорско учинило је
контракт са Стјепом Греговићем за сав
помак црногорски, за то нека се купца
изволе пријавити истоме Стјепу Греговићу
у Кастелдаству.

У државној штампарији.